

OSIĘGNAĆ (142) *vb pf*

osięgnąć (141), **osiągnąć** (1); *osięgnąć* : *osiągnąć* *WróbŻolt* (2:1).

o jasne.

inf *osięgnąć* (80). ◇ *fut* 2 *sg* *osięgniesz* (12). ◇ 3 *sg* *osięgnie* (4). ◇ 2 *pl* *osięgniecie* (3). ◇ 3 *pl* *osięgną* (4). ◇ *praet* 1 *sg m* -m *osięgnął* (1). ◇ 2 *sg m* -s *osięgnął* (2). ◇ 3 *sg m* *osięgnął* (12), *osięgnął* *jest* (1) *BierEz. f* *osięgnęła* (1). *n* *osięgnęło* (1). ◇ 3 *pl m pers* *osięgnęli* (6). ◇ *imp* 2 *pl* *osięgniecie* (3). ◇ *con* 1 *sg f* *by*m *osięgnęła* (1). ◇ 2 *sg m* *by*s *osięgnął* (2). ◇ 3 *sg m* *by* *osięgnął* (2). [*f* *by* *osięgnęła*.] ◇ 1 *pl m pers* *by*chmy *osięgnęli* (2). ◇ 2 *pl m pers* *by*ście *osięgnęli* (1). ◇ *impers* *osięgniono* (1). ◇ *part praet act* *osięgnąwszy* (3).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVI i XVIII w.*

1. *Wejść w posiadanie czegoś lub wyjątkowo kogoś dzięki własnemu działaniu; possidere Vulg, Mącz; occupare HistAl, accipere, acquirere, adipisci, apprehendere, assequi, attingere, coligere, comparare, consequi, indipisci, invenire, parare, potiri, recuperare, reportare, sumere Mącz [w tym: kogo (5), co (93)] (109) : Włpomagáiąc głuposc ludzká/ Ozięgnął [!] ieft przyiaźń wielką. *BierEz* F2v; *WróbŻolt* O5v, R3v; *Vwielbiłes* *Alexandra* mówiąc iż on wliłue wnić do *Perfidiey/ niilibyfm y [!] mieli iego Elladę* ofięgnąć *HistAl* E; *LubPs* I2 *marg*; *Semowit* [...] z *Bodzenta* *Arcybiłkupem* iecháli do *Krakówá/ áby* fie iáko mógł w *Krakówki* zámek pierwey w więzác/ á potym *krolewnę* s *krolestwem* ofięgnąć. *BielKron* 379, 380; *Nihil aliud assequeris, nisi quod tibi multos iratos facies, Nic inšzego nie ofięgniesz yedno że ich wiele rozgniewałz. Mącz* 385a; *Provehi ad optatos exitus, Żądzę fwą ofięgnąć. Mącz* 477d, 125d, 187c, 218b, 227a, 278b (22); *RejAp* 177v; *RejPos* 11, 69; *Podźcie* błogośławieni *Oycá mego/ ośięgnićie* zgotowáne wam *Krolestwo [possidete paratum vobis regnum Vulg Matth 25/34]* *KuczbKat* 390; *KochPs* 97; *StryjKron* 472; *WerGość* 212; *Phil* Q4; *WujNT* 1.*Cor* 15/50; *SkarKaz* 6b.*

osiągnąć z czego (3): *Ex consulatu Asiae magnam gloriam reportaverat, Z práwowania á ftároftwá Afieyskiego* wielką *chwałę* ofięgnął. *Mącz* 314a, 295b; *RejZwierc* 141.

osięgnąć komu [*sobie*] (2): *fwy^m* *połagiem* ofięgnął *mię* *łobie* *OpecŻyw* 3v; *RejPos* 273v.

osięgnąć przez co (1): *Ktorego [Chrystusa]* *gdy* *przez* *fwą* *nieomylną* *wiarę* ofięgniesz/ *iużes* *wżytko* *połiadł* *RejPos* 146v.

osięgnąć w co (1): *áby [czart]* *gi* *przywiodłzy* *ku* *grzechowi/ omierził* *go* *Pánu* *Bogu* *iego/ á* ofięgnął *go* *w* *thowárzyftwo* *łwoie* *RejPos* 49v.

osięgnąć czym (5): *OpecŻyw* 3v; *Nec enim in gladio suo possederunt terra^m [...].* *Abowiem* *nie* *miecżem* *łwoim* ofięgnęli *onę* *ziemię* *WróbŻolt* 43/4; *Mącz* 315d, 330b, 482d.

osięgnąć za czym (2): *Consequi aliquid summa diligentia, Zá* *wielką* *pilnośćią* *co* ofięgnąć. *Mącz* 385b, 445b.

osięgnąć w czym (1): *Assequi impunitatem, Ośięgnąć* *prziyaźń* *w* *karániu.* *Mącz* 331d.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): *Assequutus est quod sperabat, Ofięgnął* *czego* *fie* *náđziewał.* *Mącz* 385a.

W przeciwstawieniu: »stracić ... ofięgnąć« (1): *A* *wżdy* *tho* *nic* *złóściwemu* *y* *ono* *rołkofzne* *łtráćić/ y* *tho* *wiecżnie* *przekłętne* ofięgnąć. *RejAp* 180v.

W charakterystycznych połączeniach: osiągnąć bogatą korzyść, (wszystki) chwałę(-y) (5), chwałę i cześć, dobrodziejstwo, dostojność i urząd dosyć sławy i chwały, krolestwo (boże) (8), księstwo, łaskę (2), obiecane rzeczy, państwo, pokój, pożądaną rzecz, pożądanie, swoje przedsięwzięcie, przodek, przyjaźń, Rzeczpospolitą, sławę, wolność, wszystko (2), ziemię (2), swą żądliwość, żądzę; osiągnąć mieczem, pracą, szturmem, za wielką pilnością (2), wojennym obyczajem.

Zwrot: »osięgnąć zwycięstwo« = *palmas apprehendere* Mącz [szyk zmienny] (2): I osiągnąwszy zwycięstwo Przywioda mu więźniów mnostwo. *BierRozm* 10; *Mącz* 318a.

Szeregi: »osięgnąć a dojsć« (1): *Investigare et consequi aliquam rem*, Osięgnąć á doysć którei rzeczy. *Mącz* 385b.

»osięgnąć, dostać« (1): *Adeptus est quod desideravit*, Osięgnął/ Doftał tego co pożądał. *Mącz* 83a.

»osięgnąć i nabyć« (1): Bo iuz oni y ławy y chwały dofyć łobie osięgnęli y nábyli ná zyemi *RejPos* 273v.

»naleźć, osiągnąć« (1): *Gratiam invenire*, Łaskę náleść/ osięgać. *Mącz* 482d.

»posieść, osiągnąć« (1): *Bonam partem bonorum possedit*, Więtlzą część ymienia poftadł/ osięgnął. *Mącz* 380b.

»poścignąć albo osiągnąć« (1): *Nunquam poi indipiscet postea*, Iufz tego więcey niepościgne [!]/ álbo nie osięgnie. *Mącz* 168d.

»osięgnąć albo przyść [ku czemu]« (1): *Gratiam veterem reconciliare* Osięgnąć [!]/ álbo przyść ku pierwzey łafce. *Mącz* 62d.

W *przen* (2) : Potrzeba ieft áby Kriftus niebo osięgnął [*oportet quidem caelum suscipere* *Vulg Act* 3/21; áby był w niebie *WujNT*] *WujJudConf* 71; wćierpliwości wálzey osięgnięcie [*possidebitis* *Vulg Luc* 21/19; otrzymacie *WujNT*] dułze wálze *SkarŻyw* 141.

a. *Dostać, otrzymać* (gdy uzyskanie czegoś zależne jest od woli kogoś innego lub gdy własne działanie wydaje się nieproporcjonalne do uzyskanych wyników); *impetrare* *Mącz*, *Calag*; *aufferre*, *redipisci*, *vindicare* *Mącz*; *consequi* *Calag* [w tym: *co* (40)] (44) : *GliczKsiąż* D7; *Mącz* 4c, 85d, 122b [2 r.], 167a, 217a, 480a; Abowiem kto gi s łobą ma/ iuz osięgnie włzytki łkárby niebá y ziemie *RejPos* 40v; Páweł [...] o łobie *Timotheuszowi* piłał/ iżem ia czynił iáko niewiádomy/ álem pothym wielkie miłofierdzye osięgnął *RejPos* 284v, 68v, 90, 118, 121, 148 (10); *RejZwierc* 139, 141v; *WujJud* b2v; Erlangen. Doftác/ et osięgnąć/ et otrzymác. *Consequi*, *impetrare*. *Calag* 168a; *SkarŻyw* 1; *ArtKanc* N17v.

osięgnąć od kogo (3): tuś fie iuz tego náfluchał/ y w iákiey wadze będyesz v Páná łwego/ y iákie błogofławieńftwá osięgniełz od niego *RejPos* 319v, 42v, 83.

osięgnąć od czego (1): *A viris virtus nomen est mutata*, Cnotá od męłtwá ymię osięgnęłá. *Mącz* 239c.

osięgnąć u kogo (1): Czemu nie fluchałz [...]: Iż miłofierni łą błogofławieni/ á miłofierdzie zás osięgną v Bogá Oycá łwego? *RejPos* 164v.

osięgnąć z kogo [= *od kogo*] (1): *GliczKsiąż* L4 cf »osięgnąć i wyczerpnąć«.

osięgnąć z czego (3): Włiytko przełozone dobro osięgnął zdobrodzieyftwá twego *RejPs* 30; *RejPos* 347; *RejZwierc* 139.

osięgnąć komu [sobie] (2); *RejPos* 89; ábym przez swoię ćierpliwość osięgnęła łobie ónę koronę w wieczny chwałę twoięy. *SiebRozmysł* 13v.

osięgnąć prze(z) co (5): iżebych mógł moię grzechy oplakać/ Łalkę y też odpuśczenie przez twe miłofierdzie ofięgnąć. *TarDuch* E4; *RejPos* 89, 146v; Ale ty święty królu/ który przez łwé cnoty/ Y prze mężtwoś osięgnął w niebie łtolec złoty *KochFrag* 41; *SiebRozmysł* 13v; [*SqdParysa* B].

osięgnąć za co (3): pátrzáiac też ná wieczną rádość á zapłátę swoię/ którą wiecznie ofięgnąć małz zá tey kęs nędzney wiary twoięy *RejPos* 30, A4v; *RejZwierc* 139.

osięgnąć czym (1): Athák y do inłzych cnot słápiwłszy ktoremibychmy mieli ofięgnąć błogofłáwieńłtwo [!] Páńłkie/ vkázyłz mi wielełi ich znaydziefz miedzy zebrániem náłzym? *RejZwierc* 190.

W charakterystycznych połączeniach: osięgnąć błogofłáwieńłstwo(-a) (10), dobro, dobrodziejłstwa, dobrowolne dopuszczenie, klenot, łaskę, miłofierdzie (3), obietnice, odpuszczenie (3), pomoc, prawo a sprawiedliwość, przymierze, ratunek a wspomozienie, skarby a klenoty, wszł(s)tko (2), zapłátę (i pociechę) (3), żywot (bez końa) wieczny (4); osięgnąć przez miłofierdzie; osięgnąć za kęs wiary, za małą trudnoścíą.

Szeregi: »osięgnąć, dostać« [szyk 1:1] (2): *Invenire, Náleść/ to yełł dołtác/ ofięgnąć. Mącz* 482c, 349a.

»osięgnąć i wyczerpnąć« (1): do tákyego náuczycyelá w náukę [...] ma łie poddác/ s ktorego by wliytko to/ zá małą trudnołcyą ofięgnąć y wyczerpnąć mógł. *GliczKsiąż* L4.

2. Dojść, dotrzeć do jakiegoł celu; pervenire *Mącz* [co] (3) : *Vento tenebantur quominus in eundem portum pervenire possent, Wiátr przeciwny mieli/ á tak nie mogli ku brzegowi przíść/ álbo wiátr ym przefłkadzał yż nie mogli brzegu ofięgnąć/ ku brzegu przíplýnác. Mącz* 344a; ofięgnáwłszy pirwłzą część mołtu nieprzyacielá idącego/ ná łobie mężnie trzymał *Phil* C; A to iełł/ ábył czterem łet żołnierzow rołkazał ná on pagorek iełhác/ á ofięgnác go. *Phil* C3.

3. Objác, ogarnác; amplecti, astringere, capere, colligere, complecti, comprehendere, consequi, vincere *Mącz* [w tym: czym (26)] (30) : *Capere etiam, Ofięgnác/ Ogárnác/ w miełłćie łie. Mącz* 34c; *Compraehendere numero aliquid, Lidźbą ofięgnác [!]. Mącz* 318a, 497a.

osięgnąć co (12): *OpecŻyw* 130v; *Caligat ad eas res animus, Vmysł tego nie może ofięgnác. Mącz* 31d, 193b, 259b, 288d, 303d, 304a [2 r.], 372c, 385c. *Cf osięgnąć co w czym.*

osięgnąć co w czym (2): *Consecrare aliquem omni genere monimentorum, Cziyę pamiátkę wyłoko w piłmie y w Híłtoriách vgruntowác/ ofięgnác. Mącz* 363c, 421b.

W charakterystycznych połączeniach: osięgnąć dzieje, mniemanie, stare historyje, sumnę, wszystko; osięgnąć liczbą, rymem, wierszami.

Zwroty: »osięgnąć oczyma« [szyk zmienny] (2): *Cernere oculis. Ofięgnác [!] á ogárnác oczymá/ dobrze doyżrzeć. Mącz* 48c; *In oculos incurrere dicitur res aliqua, Którá może oczimá ofięgnác. Mącz* 259b.

»pamięcią osięgnąć« (3): *Mandare memoriae, Ná pámięć wźíác/ Pámięcią ofięgnác/ Náuczić łie. Mącz* 206b, 215b, 318a.

»pismem osięgnąć« (4): *Memoriam rerum breviter complecti libro aliquo, Popíłác piłmem ofięgnác dzieye przefłzłych rzeczy. Mącz* 304a, 215b, 375c, 385c.

»rozumem osiągnąć« = *animo complecti a. comprehendere* *Mącz* (4): bo pytał Pilát tego/ czego by niemogl rozumem ofięgnątz *OpecŻyw* 130v; *Vix statuere apud animum meum possum utrum peior ipsa res an peiore exemplo agatur*, Nie mogę rozeznąć/ ośzácować/ ofędzić/ álbo nie mogę fie z tego wypráwić/ rozumem śwym ofięgnąć yeśli etc. *Mącz* 412b, 304a, 318a.

»(krotkiemi) słowy, jednym słowem osiągnąć« = *breviter colligere a. comprehendere; verbis colligere a. comprehendere a. consequi a. depingere* *Mącz* [szyk zmienny] (8:2): *Compendium libri facere*, Vkrócić/ Vmnieyzić/ Summę krotkiemi słowy ofięgnąć. *Mącz* 288d; *Uno verbo complecti omnia*, Iednym słowem wżizftko ofięgnąć. *Mącz* 304a, 187c, 193b, 300b, 318a [3 r.], 385a.

Szeregi: »osięgnąć a ogarnąć« (1): *Mącz* 48c cf »osięgnąć oczyma«.

»osięgnąć a wyrozumieć« (1): *Amplecti aliquid*, Ofięgnąć á wyrozumieć co. *Mącz* 303d.

Synonimy: 1. *posieść, zająć*; a. *dostać, otrzymać*; 2. *dojść*; 3. *objąć, ogarnąć, pomieścić, zamknąć*.

Formacje współrdzenne cf *SIĘGAĆ*.

Cf **OSIĘGNIENIE**

MMk